

Olga Romanowska-Grabowska, Zbigniew Bukowski

Izdebno, gm. Rogowo, woj.
bydgoskie. Stanowisko 5

Informator Archeologiczny : badania 10, 84-86

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na arze 353 zanotowano występowanie bardzo dobrze zachowanych śladów spalonych konstrukcji wału. Poza obrębem wewnętrznej linii wału wystąpiły ślady po słupach w regularnym układzie, biegnące wzdłuż wału na linii północ-południe. Są to przypuszczalnie słupy należące do części konstrukcji zabudowań mieszkalnych. Analogicznie odkryto w północnej partii grodziska, również przy wale. Tam jednak zachowane były ślady półziemianek, których tu nie stwierdzono. W warstwach poza obrębem wału odkryto znaczne ilości ułamków naczyń, zabytki metalowe /ozdoby brązowe i żelazne/oraz przedmioty codziennego użytku, pochodzące z okresu Hallstatt D/wczesny okres lateński. Natomiast w obrębie warstw wału grodu zanotowano minimalną ilość ułamków naczyń datowanych na HA D.

W obrębie wykopu na arze 139 odkryto dość wyraźne ślady budynku mieszkalnego naziemnego oraz również ślady po słupach. Zachowane fragmenty konstrukcji drewnianych były silnie spalone. W obrębie domostwa odkryto duże palenisko. Poza obrębem domu w południowo-wschodniej części wykopu zanotowano występowanie dwóch, niewielkich nieckowatych jam śmietniskowych /nr 84, 85/. W skład zawartości jam wchodziły - polepa, węgielki drzewne, niewielka ilość ułamków naczyń oraz kości. Miąższość warstw kulturowych na tym wykopie dochodziła do 175 cm.

W obrębie aru 119 nie zaobserwowano, jak dotąd, żadnych śladów, które możnaby jednoznacznie zaliczyć do reliktyw budownictwa mieszkalnego. Odkryto tu natomiast dużą jamę nr 86. W obrębie jamy wystąpiła znaczna ilość materiałów kostnych. Funkcja jamy nie może być w tej chwili określona ze względu na nie zakończoną eksplorację, zarówno jamy, jak i całego wykopu na arze 119. Wschodnią część wykopu /przy wale/ zajmuje regularny wydłużony ślad spalenizny oraz duże ilości popiołu, wyznaczające wewnętrzną krawędź wału.

Planuje się zakończenie prac na majdanie grodu oraz podjęcie badań w miejscu przypuszczalnego pierwotnego wjazdu na teren grodu.

Badania będą kontynuowane.

IZDEBNO, gm. Rogowo
woj. bydgoskie
Stanowisko 5

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Bydgoszczy
Klub Archeologii Podwodnej
"Tryton" w Bydgoszczy

Badania prowadziła mgr Olga Romanowska-Grabowska
/nadzór naukowy doc.dr. Zbigniewa Bukowskiego z

IHKM PAN/. Finansował WKZ w Bydgoszczy. Osada
obronna ludności kultury łużyckiej. Okres halszacki
C-D.

Wstępne prace rozpoznawcze, a zarazem ratownicze, na znanym w literaturze stanowisku, rozpoczęto w sierpniu 1975 roku i kontynuowano w roku bieżącym. Celem badań było zarówno uchwycenie stratygrafii, ustalenie chronologii, jak i zorientowanie się w stanie zachowania obiektu. Bowiem regulacja rzeki Welny, prowadzona na początku lat 70-tych, spowodowała znaczny spadek wód na jeziorze Wolskim - otaczającym grodzisko, na skutek czego zachodziła możliwość zniszczenia konstrukcji drewnianych przez zmianę środowiska.

Badaniami objęto teren południowo-wschodniej części grodziska, w miejscu domniemanej bramy oraz środkową część majdanu.

Na obiekcie wydzielono 5 warstw kulturowych. W I do III warstwie torfiastej ziemi występowały zarówno zabytki ruchome "łużyckie", jak i wczesnośredniowieczne /X-XII w/, natomiast na zawartość warstwy IV złożyły się wyłącznie zabytki "łużyckie", V poziom wyznaczały konstrukcje drewniane, zalegające na grubej warstwie torfu /calec/, na głębokości 1,7 m od poziomu darni. Na majdanie stanowiły one fragmenty chaty, składającej się, podobnie jak w Biskupinie, z dwóch części - zlokalizowanej od strony południowej sieni oraz izby mieszkalnej z paleniskiem. Odsłonięta sień miała wyraźnie zaznaczone przejście do izby oraz próg. Jej zachodnia część posiadała podłogę wykonaną z ciasno do siebie dopasowanych sosnowych belek, ułożonych na podłużnych belkach legarowych /również sosnowych/, natomiast wschodnia jej partia, pozbawiona podłogi, wymoszczona była drobnymi gałązkami. Tu znajdowano liczne fragmenty ceramiki, narzędzia rógowe oraz orzechy leszczynowe. Podłoga w części mieszkalnej ułożona w kształcie szachownicy, zbudowana była z grubych, nieobciosanych, brzoźowych bierwion, ułożonych na cienkich, sosnowych belkach legarowych. Na podłodze zachowała się w nienaruszonym stanie kora. W środkowej partii części mieszkalnej znajdowało się palenisko, ułożone z kamieni polnych, przykrytych cienką warstwą drewniek brzoźowych oraz glinianą kopułą.

Z uwagi na to, że wykop posiadał wymiary 5 m x 5 m, nie odsłonięto w całości omawianej chaty, stąd wszelkie stwierdzenia co do jej wyglądu i wielkości będą dokładniejsze po poszerzeniu wykopu. Między belkami podłogi i w obrębie paleniska znajdowano materiał ruchomy, głównie ceramikę i to zarówno cienkościenne - ornamentowaną i czernioną, jak i grubościenne o schropowanej powierzchni, typową dla ceramiki grodziskowej z wyraźnie zaznaczającą się przewagą form datowanych na okres halszacki.

Ceramika z lżeźbna posiada ściśle analogie w materiałach z innych osiedli: Biskupin, Sobiejuchy /faza młodsza/, Jankowo i Smuszewo. Obok ceramiki występowały liczne kości zwierzęce i przedmioty rógowe - głównie szydła, ryłce, motyki i młotki. Brak było przedmiotów metalowych, pozwalających uściłić chronologię znaleziska.

W miejscu domniemanej bramy uchwycono fragment drogi dojazdowej do grodziska. Wydzielono trzy poziomy konstrukcji drewnianych tejże drogi. Górny /przesunięty w kierunku jeziora t.j. w kierunku wschodnim/ składający się z cienkich drągów dębowych, ciasno do siebie przylegających. Konstrukcję tą od strony zachodniej przytrzymywały podłużne belki dębowe, wzmocnione polnymi kamieniami. Omawiana konstrukcja opierała się zachodnim krańcem na młodszej drodze /II poziom/, zbudowanej z łupanych kłód dębowych, obciosanych i wzmocnionych po obu krańcach pionowymi palami. Belki te kładzione były stroną płaską ku dołowi. Ta solidna konstrukcja spoczywała bezpośrednio na najstarszej drodze /I poziom/ dojazdowej, zbudowanej tak samo jak droga II z obciosanych dębowych bali. Stwierdzono, że najstarsza droga dojazdowa /poziom I/ zalegała na warstwie faszyny, chroniącej ją przed grzęźnięciem w warstwie torfu /calec/ oraz na belkach legarowych dębowych, wzmocnionych kamieniami. Na badanym odcinku droga skręca pod kątem 40° w kierunku majdanu /wszystkie trzy poziomy/. Zamyśl ten nastęrczał zapewne wiele kłopotów budowniczym najmłodszej drogi, którzy usadowili w tym odcinku drogę na pionowych słupach dębowych, wzmocnionych dębowymi palikami, a dopiero na nich posadowiono belki legarowe - utrzymujące całość konstrukcji. Z uwagi na małe wymiary wykopów /badania miały charakter weryfikacyjny/ nie udało się prześledzić wschodniej krawędzi omawianej drogi dojazdowej oraz ustalić jej szerokość w poszczególnych fazach. Udało się natomiast uchwycić w części południowej grodziska, poza jego walem, 2 pomosty, stanowiące przedłużenie drogi dojazdowej. Zachowały się po nich pionowe podwójne pale dębowe, dające możliwość powiązania mostu pierwszego, przesuniętego bardziej w kierunku jeziora z najmłodszym poziomem drogi /III/, a mostu drugiego z dwiema starszymi fazami drogi dojazdowej. Oba mosty przekraczały głębokość ca 8 m i biegły do klifu jeziora t.j. w kierunku południowo-wschodnim, posiadały zatem długość około 120 m.

Równoległe z pracami na grodzisku kontynuowano podwodne badania archeologiczne jeziora Wolskiego. Wykonawcą prac był Klub Archeologii Podwodnej "Tryton" w Bydgoszczy. Badaniami prowadzonymi metodą sektorową, objęto wschodni brzeg jeziora, przylegający do grodziska. W wyniku prac zinwentaryzowano most /3/, łączący wieżę ochronną /zlokalizowaną u nasady półwyspu, w części przybrzeżnej/ z gródkiem rycerskim z XIV w. położonym po drugiej stronie jeziora Wolskiego oraz wydobyto materiał ruchomy - ceramikę z VII-VIII wieku, której niewiele fragmentów ujawniono w trakcie badań lądowych. Z uwagi na to, że na terenie grodziska występuje ceramika z X-XII wieku, zachodzić może zjawisko niwelacji terenu przez młodszą fazę osadnictwa wczesnośredniowiecznego. Podczas prac podwodnych, przy zespole XIV-wiecznym, w dalszym ciągu wydobyto liczne metalowe przedmioty - jak bosaki, grotty oszczepów, fragmenty klamr do pasa etc.

Obok w/w badań, pracownicy Uniwersytetu Wrocławskiego kontynuowali badania palinologiczne, dendrologiczne i geomorfologiczne na terenie grodziska i w jego najbliższym otoczeniu.

Kompleksowe badania archeologiczne na terenie grodziska w Izdebnie będą kontynuowane.